

# VOORBIJ DE STATUS QUO

*"Dreaming about a desired future feels good, but only when we contrast it with the obstacles of reality does it trigger the necessary energy and strategies for realizing that dream."*

GABRIELE OETTINGEN

## WAT & WAAROM?

Niet iedereen is even gemotiveerd om klimaatbewust te leven. Dit geldt met name voor mensen die hoog scoren op wat bekend staat als het 'system justification motive' — een psychologisch mechanisme dat de neiging versterkt om de status quo te verdedigen en (gedrags)verandering te weerstaan.

Uit een reeks experimenten gebaseerd op de Fantasy Realization Theory (FRT) blijkt dat toekomstverbeeldingen een gunstig effect kunnen hebben op gedragsverandering. Het is echter van cruciaal belang dat deze toekomstbeelden niet worden gezien als pure fantasieën, maar als haalbare en realistische doelen. Ze moeten gepaard gaan met een verwacht niveau van succes.

Door deze twee inzichten te combineren, kunnen we concluderen dat hoopvolle toekomstbeelden – of positieve verwachtingen die als realistisch worden ervaren – gedragsverandering kunnen stimuleren. Het is echter belangrijk dat deze toekomstverbeeldingen niet van buitenaf worden opgelegd, maar voortkomen uit de mensen op wie ze van toepassing zijn.

## HOE?

Een **toekomstdriehoek** is een tool ontwikkeld door Sohail Inayatullah, die kan worden gebruikt om waarschijnlijke toekomstbeelden vorm te geven. Deze methode kan eenvoudig worden toegepast in workshops, met behulp van de bijbehorende template uit deze toolkit.

Het proces houdt in dat de toekomst wordt verkend door middel van drie dimensies: de druk van het heden, de aantrekkingskracht van de toekomst en het gewicht van het verleden. Het toekomstbeelden die ontstaat vanuit de dynamische wisselwerking tussen deze dimensies, bepaalt ons gedrag in het heden. Door te analyseren hoe huidige trends, toekomstverwachtingen en historische belemmeringen elkaar beïnvloeden, kunnen we waarschijnlijke toekomsten tot leven brengen.

Begin met de *drijvende krachten in het heden* en noteer in de linkerbenedenhoek wat verandering binnen je onderwerp aandrijft. Ga vervolgens naar de bovenste hoek en beschrijf bestaande *toekomstbeelden*. Eindig met het *gewicht van het verleden* en omschrijf de oude gewoonten en structuren die vandaag verandering tegenhouden.

Deelnemers kiezen vervolgens de ideeën uit deze waarschijnlijke toekomsten die zij het meest positief en hoopvol vinden.

Deze aanpak helpt om de belangrijkste bouwstenen te identificeren die in deze context zowel relevant als betekenisvol zijn – toekomstvisies die door deelnemers als haalbaar en realistisch worden gezien, en tegelijkertijd hoop en optimisme voor de toekomst uitstralen. Deze bouwstenen kunnen vervolgens worden benut voor bredere communicatie-inspanningen.

## WANNEER & MET WIE?

Deze aanpak is bijzonder geschikt voor publieke organisaties die een leidende rol spelen in de transitie naar een klimaatneutrale samenleving. Door gebruik te maken van de *toekomstdriehoek* kan de betrokkenheid en motivatie worden vergroot van mensen die van nature terughoudend zijn om verandering te omarmen.

De methode kan worden toegepast tijdens beleidsontwikkelingsprocessen, bijeenkomsten met belanghebbenden en projecten voor burgerparticipatie. Het biedt een gestructureerde manier om met verschillende stakeholders – zoals burgers, lokale overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties – wenselijke waarschijnlijke toekomstscenario's te verkennen. Door deelnemers actief te betrekken bij het verbeelden van hoopvolle en haalbare toekomsten, worden ze aangemoedigd om meer open te staan voor verandering en een positievere houding aan te nemen ten opzichte van de noodzakelijke transitie.